

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิถีชีวิตของคนไทยกับการศึกษามีความผูกพันต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่เดิมเราจะเรียนหนังสือที่วัด มีพระสงฆ์เป็นครูสอน ซึ่งต่อมารัฐบาลได้เห็นความสำคัญ จึงได้ตราเป็นกฎหมาย โดยกำหนดให้ลูกหลานที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด ต้องเข้าโรงเรียนทุกคน พร้อมกับได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศไทย คนไทยต่างรู้จักกันดีในนามของ “โรงเรียนประชาบาล” ซึ่งหมายถึง โรงเรียนของประชาชน โดยประชาชนร่วมกันสร้าง ร่วมกันดูแลรักษา ช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า เป็นสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชุมชน (สนอง เครือมาก, 2539, หน้า 31)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา 23 (3) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่าต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญามาตรา 26 ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 28 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ รวมทั้งหาวิชาการสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาแหล่งชุมชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กล่าวไว้ในมาตรา 289 ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นการจัดการศึกษาอบรมภายใน

ท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 19)

โรงเรียนและชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยรัฐ หรือประชาชนเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมประสบผลสำเร็จได้ยาก ทั้งนี้เพราะการที่มีการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นก็เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน แต่การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น สถานศึกษาเป็นเพียงสถานที่จัดการศึกษาอย่างมีแบบแผนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม สถานศึกษาจะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ผู้เรียนได้ครบถ้วนทุกสิ่งนั้นย่อมเป็นไปได้ (สมเดช สีแสง, 2541, หน้า 85) เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการศึกษาเป็นการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนแต่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับมิใช้อยู่เฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น มวลประสบการณ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เรียน ยังมีอยู่ในที่อื่นๆ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน รวมทั้งสถานที่ต่างๆ ในชุมชนที่แวดล้อมตัวผู้เรียนอยู่อีกด้วย ชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการให้ประสบการณ์ที่เป็นรากฐานทางขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เจตคติ และวิชาชีพแก่ผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน และเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม บรรเทา กิตติศักดิ์ (ม.ป.ป., หน้า 67) กล่าวว่าสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพราะคนในชุมชนจะต้องพึ่งบริการในการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของตน สถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมแก่คนในชุมชนให้มีความรู้ความเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนและครอบครัวได้ และยังมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เจริญอีกด้วย โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้า จะต้องได้รับความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนและชุมชนจึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังนั้นการศึกษาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนทุกคน และถือว่าชุมชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษา การจัดการศึกษาที่ดี จะต้องคำนึงถึงชุมชน ท้องถิ่น สนองความต้องการของคนในท้องถิ่น บุคคลที่อยู่ในชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้การศึกษาในปัจจุบัน เน้นในเรื่อง การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชนและสังคมโดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา จะทำงานแยกอิสระจากกันไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และชุมชนก็ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยเช่นกัน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา การให้

ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความรัก ห่วงเห่น เห็นคุณค่าในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง สาเหตุที่ทุกคนให้ความสนใจในเรื่องนี้ นอกจากนี่ยังมีแผนแม่บท คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กล่าวถึงการทำงานในรูปแบบของประชาคมชนิกกำลังทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน เพื่อให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา อีกทั้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ก็เช่นเดียวกัน เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด และยังมีกฎกระทรวง ที่กำหนดบุคคลในการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ชัดเจนว่า กรรมการส่วนหนึ่ง จะต้องประกอบไปด้วยชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจากกฎหมายและแนวนโยบายต่างๆ เหล่านี้ ทำให้สถานศึกษาหันมาตื่นตัว ให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญกันมากขึ้น (ทัศนาศาสตร์, 2548, หน้า 58)

โรงเรียนวัดหนองแซ่แวนเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีนักเรียน 168 คน เป็นโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ของอำเภอพานทอง และเป็นโรงเรียนที่ได้รับเลือกให้เข้าโครงการโรงเรียนแสนสุขซึ่งโรงเรียนต้องมีการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่างๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแซ่แวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการปรับปรุง พัฒนา คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา ในการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ และวางแผนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแซ่แวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 5งาน คือ การให้บริการชุมชนด้านต่างๆ การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน บทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ และการประชาสัมพันธ์

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแซงแ่วน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบบุรี เขต 2 จำนวน 5 งาน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

1.3.1 เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาความพึงพอใจเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

1.3.3 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนวัดหนองแซงแ่วน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบบุรี เขต 2 จำนวน 5 งาน ดังนี้

- 1) งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ
- 2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
- 3) งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ
- 5) งานประชาสัมพันธ์

1.4.2 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองแซงแ่วน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวนทั้งสิ้น 168 คน

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่
  - (1) อาชีพผู้ปกครองนักเรียน

ก. รับจ้างทั่วไป

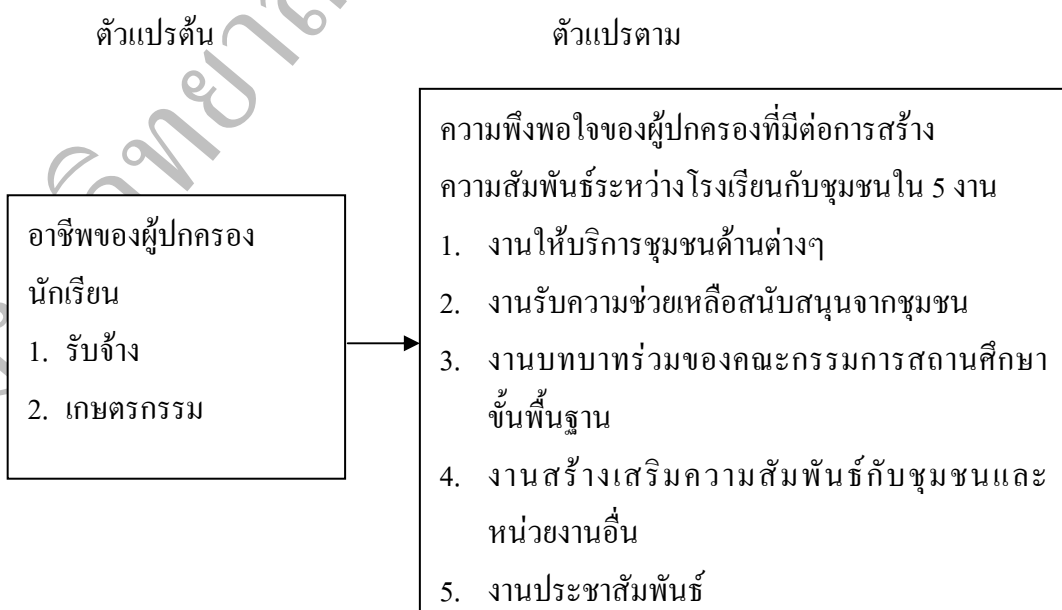
ข. เกษตรกรรม

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแข้แ่วน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ใน 5 งาน คือ

- (1) งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ
- (2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
- (3) งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (4) งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- (5) งานประชาสัมพันธ์

1.5 กรอบความคิดในการวิจัย

กรอบความคิดความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อาศัยแนวความคิดหลักของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 204) ประกอบด้วย งานให้บริการชุมชน งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานประชาสัมพันธ์ สรุปเป็นกรอบความคิดในการศึกษาวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

1.6 สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแซ่แวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อที่จะแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือประสานงานกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะได้รับซึ่งกันและกัน ใน 5 งาน ดังนี้

1) งานให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการที่ชุมชนได้รับจากโรงเรียน ได้แก่ การบริการด้านข่าวสาร ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านนันทนาการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ และการบริการด้านวิชาการ

2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียน ทั้งในด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน การเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน และแนวคิดต่างๆ

3) งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับคณะบุคคลที่จะเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับ และติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4) งานส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนการส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดกิจกรรมในชุมชน การร่วมงานกิจกรรมด้านประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมทางศาสนา

5) งานประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน ให้ชุมชนได้รับรู้ว่า โรงเรียนได้ทำประโยชน์อะไรให้กับบุตรหลาน และประชาชนในชุมชน

1.7.2 โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดหนองแซ่แวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

1.7.3 อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง อาชีพที่ผู้ปกครองนักเรียนได้ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) รับจ้าง
- 2) เกษตรกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี